

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Preceptoriu[m] Domini Gotscalci Hollen de ordine Heremitarum sancti Augustini

Hollen, Godescalcus

Nurmberge, 1521

VD16 H 4471

De peccantibus per vsuram.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30748

plentes hoc dicunt: tamen similiter illa bona fides confert sibi illa quatuor supra dicta. Si autem postea sciverit bellum intussum fuisse: tunc debent restituere rem et fructus extantes: non autem consumptos. **S**eptimus est mutus id est qui solo verbo posset prohibere rapinam vel defendere ne alij raperet. Quia dicit regula iuris libro sexto. Qui tacet consentire videtur. Sicut custos turris videns rapientem et non clamans consentit. Ergo secundum Bernardum intelligitur de illo qui ex officio tenetur defendere alias non: vel de illo qui tacet in synodo vel etiam civili iudicio ubi talia fore facta merito debet publicari. **O**ctavus est hospitatus vel colligens furem aut raptorem eum occultando. Qui enim non indicant furem domino suo ipsum querenti: participes furti sunt. ut extra de furtis. ca. qui cum fure. Sed hoc intelligendum est de illo qui furem ideo non vult prodere ut participes furti fiat. Et tales tenentur ad restitutionem. **N**onus est non obstantes id est qui de facto posset resistere sine suo periculo: et non facit: et si ad hoc ex officio teneatur obstarere ut sunt principes et prelati: participes sunt omnium illorum peccatorum. ut patet. xxij. q. iij. Qui potest obviare et perturbare puerfos et non facit: nihil aliud est quam impietatem eorum fouere: nec caret scrupulo societatis occulte qui manifeste facinorosi desinit obviare. Et. xij. q. vij. negligere. **H**ij omnes tenentur restituere quilibet in solidum nisi vnus satis fecerit: quia bona fides non patitur quod idem bis exigatur. ff. de rei iur. bona fides. Alij dicunt quod qui causa fuit totius spoliij talis tenetur reddere in solidum: alias non tenetur nisi de parte percepta. Utinam tales compellerentur ad restitutionem: sicut de quibusdam de quibus beatus Gregorius. in. j. dial. dicit. Longe viderida gothorum comes cum exercitu in loco eodem venisset dei seruus libertinus ex caballo in quo sedebat ab eius seruis proiectus est: qui iumentum perditum damnum libenter ferens etiam flagellum quod tenebat: diripientibus obtulit dicens. Tollite ut habeatis qualiter hoc iumentum minari possitis: quibus dictis protinus se in oronem

dedit. **C**ursu autem rapido predicti ducis exercitus puenit ad flumen nomine vulturnum: ibi equos suos ceperunt singuli hactis tundere calcaribus cruentare: sed tamen equi calcaribus celi: calcaribus cruentati: fatigari quidem poterant: sed moueri non poterant: sicque aquam fluminis tangere quasi mortale precipitium pertimescebant. Longe diu sessorum singuli fatigarent vnus eorum intulit: quod ex culpa quam seruo dei in via fecerant illa itineris sui stipendia toleraret. Qui statim reuersi post se: libertinum inueniunt in oratione prostratum. Qui cum dicerent. Surge tolle caballum tuum. Ille respondit. Ite cum bono. Ego opus caballo non habeo. Descendentes vero eum inuitum super caballum de quo eum posuerant leuauerunt: et protinus abscesserunt. Quorum equi tanto cursu illum quem prius transire non poterant fluuium transierunt: ac si se fluminis alueus aquam minime haberet. **Q**uartus gradus raptorum est superflua retinere. de quibus. xliij. di. hospitalione. ubi dicit Hieronymus. Aliena rape conuincit: qui ultra sibi necessaria retinere perbat. Et. xliij. di. c. sicut hij. sub verbis Ambrosij. Non minoris criminis est habenti tollere: quam cum possis et abundas indigentibus denegare. Esurientium panis est que tu detines: nudorum indumentum est quod tu recludis: miserorum redemptio et absolutio captiuorum est pecunia quam in terra defodis. **H**ec ille. Sequitur quod maxime peccant plati ecclesiarum thesaurisantes sibi de bonis ecclesie. Unde Bernardus. ad fulconem. Quicquid ultra victum et vestitum retines tuum non est: pauperum est: furtum est: rapina est. Unde Ambrosius: et ponunt eius verba. xij. q. ij. c. Aurum habet ecclesia non ut seruet sed ut eroget et subuentat in necessitatibus. Et in capitulo. Gloria episcopi est pauperum providere penurijs: ignominia omnium sacerdotum est proprijs studere diuitijs. Sic etiam sunt raptores diuites huius seculi tenaces.

De peccantibus per vsuram.

Quinto peccat contra illud preceptum vsurarij: quia nomine furti intelligitur omnis illicita rei aliene occupatio.

Septimum Preceptum

Furtio vel usurpatio. vt patet. xiiij. q. v. caplo penale. Ideo dicitur rapina. vt patet. xiiij. q. iij. Si quis usuram accipit: rapinam committit. De illis usurarijs loquitur Franciscus petrar. lib. j. de re. vtri. for. ca. lxx. dicens. Paulo ante hoc tempus fenerator es vt leprosi a consortio hominum segregati erant. Nullus tamen ad eos accesserat nisi egenus sed vt male olentes atq; contagiosi ab alijs vitarentur. Nunc iam non modo cum populo sed cum principibus conuersantur et matrimonia contrahunt et dignitates adipiscuntur. Hec ille. Quam vilitudinem consideras propheta ait. In plateis eius usura et dolus. Antiquitus enim in vna ciuitate vix inueniebatur vnus fenerator: et dicebat domus eius domus diaboli et vinea eius vinea diaboli etc. Osculum pacis ei non dabatur in missa. Ignis a vicinis eius in domo eius non fumebatur: homines eius occursum expauescebant: et eum digito non strabant. Nunc pro chodoro tanta multitudo est q; audet dicere usuram non esse peccatum. Contra quos dicitur i. clem. extra de usuris. caplo. graue. §. sane. Si quis in illius errore incidit: vt pertinaciter asseruare presumat exercere usuram non esse peccatum: decernimus eum quasi hereticum puniendum: locoq; nihilominus ordinarijs et heretice prauitatis inquisitoribus districtius iniungentes vt contra eos quos in errore homini diffamatos inuenerint et suspectos tanq; contra heresim procedere non obmittant. Hec ibi. Et nulla causa huius paruipensionis peccati est: nisi multitudo et impunitas et etiam prelati et ipsimet spirituales et sacerdotes faciunt: non curantes illud quod dicitur extra de vita et hone. cle. capi. Clerici arma portantes et usurarij excommunicentur. Sed q; sit peccatum magnum patet: quia est contra omnem legem dei.

Est contra legem naturalem.
Est contra legem mosaycam.
Est contra legem euangelicam.
Est contra legem canonicam.

Primo enim est contra legem nature. Thobie. v. Quod tibi non vis fieri: alteri ne feceris. Sed nemo vellet q; mutuans ab aliquo reciperet ab eo ultra sortem: sed quili-

bet hoc odit ab alio sibi fieri. Ideo probat Aristoteles. j. Politi. q; sit contra naturam quia vnus ens artificiale non generat aliud: sicut scammum non generat scammum: sed bene equus generat equum. Sed denarius est ens artificiale: ergo non potest generare alium denarium: quod tamen usurarius intendit. Ergo vocat eam Aristoteles ibidem hancos. i. pecunie generatiuam: ergo usura in se est mala. Item usura solum consistit in rebus que mensurantur: ponderantur vel numerantur. Sed talia habent certum valore in natura ab arte. Ergo accipiens lucrum ab his vult habere furtiuum: cum habeat certum valore. Item vult q; res naturalis vel artificialis valeat ultra suam naturam vel arte: q; usura est contra naturam. Secundo est contra legem mosaycam. Exodi. xxij. Si pecuniam mutuam dederis pauperi qui tecum est non vrgebis eum quasi exactor: nec usuris opprimes eum. Super quo dicit Rabsalomon. q; ibi non excluditur gentilis: quia ab illis poterant accipere usuram. vtz Deut. xxij. Non feneraberis fratri tuo: sed alieno. Et hoc fuit eis permissum tanq; minus malum ad maius malum vitandum. Idem ptz Leuiti. xxv. Pecuniam tuam non dabis fratri tuo ad usuram et frugum abundantiam non exiges. Idem patet Deut. xxij. Fratri tuo absq; usura id quod indiget accomodabis: vt benedicat tibi dominus in omni tempore tuo. Sequitur. Q; si christianus accipit usuram a christiano: est peior q; vnus iudei: qui hoc non acceperunt a fratribus suis. s. iudeis. Tales sunt illi pessimi iudei: qui proximo suo in mutuo dant duos modios auene vel siliginis. Idem ptz in prophetis qui usuram inhibent. Unde propheta Dauid querit. Quis ascendet in motem domini: aut quis stabit in loco sancto eius? Respondet. Innocens manus et mundo corde: qui pecuniam suam non dedit in usuram. Idem Ezech. xvij. Neemie. v. Usuras singuli a fratribus vestris ne exigatis. Et loquitur ibi contra iudeos: qui centesimam partem frumenti vini et olei exigebant. Sed christiani non centesimam: sed pro chodoro decimam aut octauam aut septimam capiunt. Noui duos fratres carnales: quorum vnus alteri in sua necessitate

te cōcessit sex florenos. Anno vero elapso compulsus fuerat sibi reddere nouem florenos. Si ille h̄ fecit fratri suo carnali q̄d nō faceret extraneo: Tertio est cōtra legem euangelicā: vt patet Luc. vi. Mutuū dantes ⁊ nihil inde sperantes. Primus est consiliū: secundus est p̄ceptū: q̄a spes lucri facit vsurariū. vtz extra de vsuris. ca. Lōsuluit. Sed nunc p̄cholor refrigescit charitas multoz: quia nemo alteri aliquid cōcedit sine lucro. Ubi est pietas antiquozum patrum: Ubi est pietas Thobie quia concessit gabelo decem talenta argēti existenti i captiuitate. vtz Thob. j. Ubi est pietas ⁊ misericōdia sancti Nicolai: qui dedit tribus vicibus pondus auri paup̄i: Nā tres liberauit filias ne lupanari macularētur infamia. Ubi est pietas sancti Pauli: qui se dedit in seruum pro redemptione cuiusdā filij vidue: Ubi est pietas sancti Nicolai de toletino: qui mendicauit ostiati: vt quendā i incarcerationū redimeret: Ubi nūc inueni res talē monachū: Quarto est cōtra legem canonicam. vt patet. xiiij. q. iij. capi. Si quis timorem dei oblitus est ⁊ sanctaz scripturam que dicunt. Qui pecuniā suam non dedit ad vsuram: post hanc cognitionem magni consilij fenerauerit: vel centesimam exegerit aut ex quolibet negocio inhonesto turpis lucri aliquid quesierit: aut per diuersas species vini vel frugis aliqua incrementa susceperit: de gradu suo deiectus alienus habeat. Ibidem. capi. Quoniam multi. ⁊ extra de vsuris. ca. Super eo. Nō ecclesia eos multipliciter punit. Primo excommunicatiōe: quia omnis vsurarius est excommunicatus: quia dicit extra de vsuris. libro. vi. cap. Usurariū voraginem que animas deuorat: facultates exhaurit: cōpescere cupientes constitutionū lateranensis cōcilij cōtra vsurarios editā: sub diuine maledictionis interminatione p̄cipimus inuolabiliter ac integraliter obseruari. Hec ponit extra eodē titulo. Quia in omnibus vbi primo ponitur: q̄ non debent admitti ad cōmunionē altar̄: quia sunt excommunicati: q̄d nō est paruū: q̄a qui excommunicat: sathane tradit. vt ptz. xi. q. iij. cap. Omnis. Secundo nō debēt recipi eoz oblatiōes

q̄ d̄: Prouer. iij. Honora d̄m tuum de tuis iustis laboribz. Et Eccli. ix. Qui offert de rapina paup̄is: quasi qui victimat filiu in conspectu patris. Audiui de quodā vsurario in italia: qui non restituebat vsuras: sed omnia que habebat cuidaz monasterio dereliquit. Abbas vero ⁊ monachi pmiserunt ei salutem dicentes: q̄ multū placeret deo q̄ eis sua bona relinq̄bat. Cum autē eo mortuo in ecclesia staret corpus eius ⁊ pro ania ipsius vsurarij monachi solēnes exequias celebrabant: surgens mortuus accepit candelabrū ferreū ⁊ oēs fugauit: ⁊ monachos multos vulnerauit: dicens. Vos estis traditores qui mihi salutem promittatis ⁊ deceptistis me: ⁊ nūc crucior in inferno: ⁊ statim euauit. Non ergo debent reddere ecclesie: sed hereditibus. Si autē heredes non sunt: reddant pauperibus. Tertio nō debēt recipi ad christianā sepulturā si cū ipso pctō decesserint. vtz. eo. ti. c. i. oibz. ⁊ eo. ti. ca. Nō. vbi d̄. Omnes religiosos ⁊ alios q̄ manifestos vsurarios cōtra presentis sanctiōis formā ecclesiasticam ausi fuerint admittere ad sepulturā pene lateranensis cōcilij cōtra vsurarios pmulgare statutus subiacere. Non em̄ cimiterium aut ecclesia est sepultura vsurariorū: sed patibulum. Cuius exemplum patet. Fuit quidam vsurarius qui nolebat restituere. Qui infirmatus vocauit sacerdotes ⁊ petiuit sacramentum ⁊ ecclesiasticā sepulturā. Respondit sacerdos q̄ non daret sibi: nisi plene restitueret. Quod facere noluit: et sic mortuus est. Reuocatus est autē sacerdos vt animā deo cōmenderet ⁊ angelis eius. Respondit. Ego commendo eam demonibus. Rogauerunt etiā amici vt mortuū sepeliret in cimiterio propter amicorum honorem. Quod ille negauit quia in vita sua vsuras restituere noluit. Ideo in morte sepultura ecclesiastica carebit. Habebat autem sacerdos vnum asinum: qui nihil aliud fecit: q̄ q̄ libros ad ecclesiam ferebat: ideo nullam aliam viam sciebat. Rogauerūt amici defuncti sacerdotem: vt corpus super asinum poneret: ⁊ ad quem locum illud deferret: ibi sepeliretur: putantes q̄ ad ecclesiam illud delaturus esset.

Preceptum Septimum

E quia aliam vitam nesciebat. Placuit sacerdoti pactum. Asinus corpus usurarij supra se positum: non declinat ad dexteram neque ad sinistram: tulit ad patibulum: et excutens se coram omni populo: proiecit illud sub patibulo: et ibi sepultus est. **Q**uarta pena est: quod non debet absolui a peccatis: nisi prius de usuris satisfecerit: vel idoneam prebet cautionem, ut patet eodem titulo. libro. vi. capitulo. **Q**uamvis ubi dicitur in fine. Nullus manifestorum usurariorum testamentis interfit: aut eos ad confessionem admittat siue ipsos absoluat: nisi de usuris satisfecerint: vel de satisfaciendo pro suorum viribus facultatum prebet: ut premititur idoneam cautionem. **A**udiui de quodam usurario defuncto Bononie qui filio suo commisit in ultima voluntate: quod omnibus usuram restitueret a quibus receperat. **A**bor tuo pater filius fecit proclamare: quod omnes illi a quibus pater suus acceperat pecuniam usurariam: veniret tali die: quia vellet eis pecuniam restituere et usuram. **E**t venerunt prima die ultra tria milia: et restituit ultra septem milia ducatorum. **S**ed quare ecclesia ita fortiter punit peccatum usure? Respondetur propter magnitudinem peccati: quia usurarius est peior fure: quia fur solum nocte furatur: sed usurarius die noctuque: et etiam magis depauperat. **S**ecundo est peior iuda traditore: quia iudas semel deum vendidit sed usurarius toties christum vendit quotiens usuram accipit: et non sicut iudas pro. xxx. denarijs: sed pro vno denario christum vendit. **I**tem Judas triginta denarios restituit quos iniuste acquisiuit. **M**athei. xxvij. Penitentia ductus retulit triginta argenteos: sed usurarius nullo modo vult restituere que iniuste acquisiuit. **T**ertio est peior omni peccatore: quia cum alij peccatores quandoque a peccatis cessant: sicuti superbia a superbia luxuriosus a luxuria: gulosus quandoque temperat. **S**ed usurarius peccatum usure omni die committit: siue sit in die natiuitatis christi: siue in die resurrectionis siue ascensionis. **I**tem peccat in omni loco siue in ecclesia audiendo missam: siue in mensa comedendo siue in loco dormiendo et vbicun-

que fuerit semper eius peccatum augmentatur. **Q**uarto facit contumeliam beate virginis et sanctis eius et angelis: in quorum festiuitatibus continue peccat usuram committendo. **I**deo destitutus erit in extremis auxilio dei et omnium sanctorum. **U**nde cum dicitur. **M**iserere anime huius usurarij: potest christus respondere. **Q**uomodo miserere ei quia nec ipso die in quo genus humanum redemi: me honorare voluit. **Q**uinto est peior morte corporali: quia mors solum interimit corpus: sed usurarius corpus et animam. **L**uius exemplum ponit **L**esarius di. ij. c. xxxij. **F**uit quidam usurarius colonie qui diuino compunctus iudicio sacerdotem adiit ad confessionem: et ut dominum pro suis peccatis placaret: pollicitus est quia omnia bona sua pauperibus erogaret. **L**ui sacerdos respondit. **I**ncide de panibus tuis elemosynam ita ut cistam ex eis impleas: claudeque illam. **Q**ui cum die altera arcam aperuit: quot ibi posuit elemosynas tot ibi reperit bufones. **L**ui cum sacerdos diceret. **A**ides nunc quantum deo placeant elemosyne de usura. **T**ertio ille respondit. **D**omine quid faciam? **S**i vis inquit saluus fieri hac nocte in vermes istos nudus iaceas. **M**ira contritio. **I**lle licet stratum nimis abhoreret vermibus tamen moriturum se proponens cum timore gehene: et cum amore celestis patrie nudus se super vermes iactauit. **S**acerdos vero arcam clausit et abiit. **Q**uam die postera cur aperuisset: nil preter ossa hominis inuenit que in porticu sancti **B**ereonis martyris sepulta dicuntur et tante esse virtutis ut usque hodie nullus bufo terminos eiusdem sepulchri possit intrare. **S**exto est peior diabolus: quia diabolus neminem nisi malos punit: sed usurarios punit bonos et etiam malos. **Q**uinto ecclesia punit usurarium eum restringendo omnibus modis quibus potuit: quia contra solutionem multiplex remedium adhibuit: quia si aliquis promissum soluere non debet cogi ad soluendum: quia usure sunt indebite. ut patet in ca. debitorum. et de iureiur. ubi dicitur. **D**ebitores ad soluendas usuras in quibus se obligauerunt cogi non debent. **S**i vero de ipsa

rum solutione iurauerint: cogendi sunt domino reddere iuramentum: et cum usure solute fuerint: creditores ad eas restituendas sunt ecclesiastica seueritate: si necesse fuerit compellendi. Potest enim ecclesia compellere usurarium: quod relaxet iuramentum et si non potest tunc soluat et repetat. Si autem iurauit non repetere non repetat directe propter iuramentum: sed denunciaret ecclesie ut illa compellat eum ad restituendum. Sed si iurauit non denunciare: illicitum est iuramentum: et non est seruandum. ut patet extra de cognatione. spiritali. ca. a nobis. Ideo in cle. extra de usuris. cap. ex graui. excommunicantur omnes communitates ciuitates capitanei rectores consules facientes statuta et approbantes usurariam prauitatem: statuentes usuras exigi et solui: et debitorum ad soluendum compellunt: et quod usure non repetantur: tales de facto sunt excommunicati: nisi huiusmodi statuta infra tres menses deleuerint. Hoc totum intelligitur de publicis usurariis quia sunt duplices usurarii: scilicet publici et occulti. Primi sunt qui mutuunt cum intentione: accipientes ultra. Et hoc verum est: quia nullo modo mutualet: nisi speraret lucrum. Et tales propter spem lucri sunt usurarii. ut patet extra de usuris. Quia dicit saluator. Mutuum dantes et nihil inde sperantes. Secundi sunt qui mutuunt res suas ad certum terminum vel finem: quo veniente nolunt prestare ulteriores dilationem donec aliquod emolumentum recipiant: licet expresse nihil petant. ut patet in capitulo. consuluit. ubi supra. Tertii sunt qui pro mutuo accipiunt munus et si sit ex pacto tacito vel expresse usura est secundum Thomam. Dicitur hic munus non solum a manu: sed etiam a lingua vel obsequio: ut domini molendinorum qui mutuunt piscatoribus ut ad eorum molendinam molant: et sic usuram committunt secundum Guillelmum. non tamen tenentur ad restitutionem: nisi in quantum ipsos per hoc damnificarent. Quartii sunt qui vendunt res longe carius propter dilationem solutionis quam si eis incontinenti soluerent. ut patet in ca. consuluit. eo. tit. Si enim venditor statuit in corde suo pro quanto velit rem suam dare non potest sine peccato pro

pter dilationem factum augmentare: vel ante exponunt vel minus dent pro se. Quintii sunt qui emunt vinum vel bladum cum adhuc crescit in tam bono foro quod verisimile est quod nullo tempore solutionis ita modicum solueret. Tales usuram committunt. Verbi gratia sicut qui in quadragesima emunt vinum ab ipsis vindemiatoribus cum sint in necessitate constituti: et pro tam vilis precio tempore solutionis indubitanter multo plus solueret. Similiter qui emunt a rusticis frumenta pro tam vilis precio: quod tempore solutionis plus valerent: si autem dubitatur an debent plus vel minus valere excusatur ut patet extra de usuris. c. i. ciuitate. Sextii sunt qui recipiunt aliquod pignus: vel concedunt pecuniam super aliquod predium: et fructus non computant in sortem. Similiter illi qui dant pecuniam super aliquod castrum usurarii sunt. ut extra de pignori. c. Illi nos. Illi qui faciunt expensas inutiles in re pignoriata. Idem est circa obsides qui talibus utuntur in labore et non computant labores in sortem. Septimi sunt qui emunt a pauperibus oves vel boues: quas ille forte non habet et talia animalia locant eis. Et tales secundum Guillelmum sunt usurarii: et sic sunt adhuc multi alij modi: quibus homines inuoluuntur. Sexto ecclesia punit usurarium cum infamia: quod omnis usurarius infamis est ut patet. v. q. i. ca. infames. Et qui locant eis domos: scilicet manifestis usurariis quod non sunt oriundi de terra eorum. Qui contra fecerint: si sunt persone ecclesiastice suspensi sunt: minores homo excommunicati sunt. Si homo est collegium vel vniuersitas: est suppositum ecclesiastico interdicto quod diu ibidem illi usurarii morantur. ut patet eo. tit. li. v. ca. usurarium voraginem. Dubitatur utrum liceat recipere usuram pro interesse: ratione morte: ut quia mihi non soluisi tempore debito recepi pecuniam ad usuram propter agenda negocia mea. Respondeo quod debitor tenetur soluere illas usuras loco interesse. i. loco danti. ut extra de fideiussoribus. c. peruenit. Secundo dubitatur de seruicibus usurariis. Respondet Guillelmus quod licite possunt accipere mercedem ab eis: si seruunt eis in licitis et honestis et necessariis. Si autem seruunt eis in illicitis: non credo quod debeant re-

Preceptum Septimum

Recipere mercedē ab eis. Sed dices vtrum licitum sit recipere pecuniam ab eis mutuo sub vsura. Respondet sc̄tus Tho. ij. ij. q. lxxviii. ar. iij. q. nō peccat q̄ iniuriā patit fm̄ p̄m̄ tr. v. ethicoꝝ. Inducere aut̄ hoīem ad peccādū nō licet: vti tñ p̄ctō alterius ad bonū licitū est: quia ⁊ de⁹ vti om̄ibus peccatis ad bonū: ex quolibet em̄ malo elicit bonū. vt dicit Aug. in enchiridion. Unde ⁊ publice querētī: vtrū liceret vti iuramēto eius q̄ p̄ falsos deos iurat: in quo manifeste peccat eis reuerētiam diuinam exhibens. Respondetur q̄ qui vti fide illius qui p̄ falsos deos iurat non ad malum sed ad bonum: ⁊ peccato eius non consentit quo per demonia iurauit: sed pacto bono quo fidem seruauit: non peccat. Si tamen induceret eum ad iurādum p̄ falsos deos peccaret. Ita etiam in proposito: q̄ nullo modo licet inducere aliquem ad mutuandum pecuniam sub vsura: licet tamen vti eo propter aliquod bonum: quod est subuentio sue necessitatis: vel etiam cuiuscunq; alterius. Sicut etiam licet ei qui incidit in latrones manifestare om̄ia bona que habet tamē latrones diripiendo peccant ad hoc q̄ nō occidatur. Exemplo decem virorum qui dixerunt ad israel. Noli occidere nos: quia habemus thesauros multos in agro. Hiere. xij. Eādem sententiam tenet etiam Guilhelmus: ⁊ addit q̄ non solum in necessitate: sed etiaz pro vtilitate quam quis cōsequitur agendo negocia sua licite accipit mutuum ad vsuram. Si aut̄ hoc facit propter aliquod licitum: scilicet propter ludū ⁊ aleē ⁊ c. est p̄ctū mortale accipere mutuum ad vsuram. Alij dicunt q̄ peccant mortaliter: probātes per illud extra de vsuris. ca. Super eo. vbi dicitur: q̄ super crimen vsurariū dispensatio fieri nō debet. Nec potest pro redemptione captiuorū: quia non sunt mala faciēda: vt inde euentiant bona. Ad Roma. iij. Item. i. q. i. Nō est putandum. Hostien. ⁊ Joannes andree super illud capī. Super eo. dicit q̄ recipientes ad vsuram cōmunicant in peccato: ⁊ dant occasionē peccādi. Ergo peccant. vt patet in ca. si concubine. extra de sen. ex. ⁊ in. c. finali. de in iur. ⁊ dam. dato. ⁊ in ca. super eo. dicit te-

xtus. ne etiam pro redimēda vsta captiuus vsurariū crimen inuoluat. Vbi Joan. and. dicit q̄ peccant simul cum vsurario. Si em̄ non esset qui reciperet: non esset qui daret vt in. c. Non satis. extra de symo. Hostien. tamen dicit. q̄ hec opinio non est nimis rigida. Et si indistincta vera esset iuramentum in hoc non obligaret: quod tamen ligat. vt patet extra de iniur. ca. Debitores. Alij tamen dicunt. vt refert Innocentius. q̄ hoc licet pro opere virtuoso ⁊ meritoio vt si vellet inde facere elemosynam: edificare eccliam: vel aliud opus pium. Nō autem ppter luxuriā aut lasciuā licet accipere vsuram: ⁊ cum sit ex magna necessitate. s. ad redimēdum captiuos: vel ad pascēdum pauperes. Sed si quis cupiditate moueāt ⁊ principaliter ad recipiendum mutuū sub vsura: scz vt diuitias cumulet aut pompaz exerceat: non excusatur a peccato mortali: cum cupiditas sit radix omnium malorū. **S**eptimo punitur pena infernali que est eterna damnatio. De qua ezechielis. xxij. Vsuram ⁊ supabundantiā accepisti: ⁊ auares proximos calumniabaris: meiq; oblitus es dicit dominus. Ecce complosi manus meas super auariciam quam fecisti. Et cōplosa manu ⁊ nō aperta palma pcutiet eū pena infernali. Erit etiaz maledictus a patre ⁊ filio ⁊ spiritu sancto: a beata virgine ⁊ omnibus sanctis: quorum festa frangit. Si enim fuit lapidatus qui ligna colligebat in sabbato: quid erit de vsurario qui in omnibus festis exercet vsuram? Erit etiaz maledictus a proprijs filijs Ecclī. xij. De patre impio cōqueruntur filij impij: qm̄ ppter illum sunt in opprobriū. Et sic sibi mutuo maledicūt pater ⁊ filius ⁊ om̄es in hereditate succedētes. Dicit pater filio. Maledictus sis tu: quia propter te sum in tormentis vt te ditarem. Et filius ec̄uerso. Maledictus tu pater: quia ppter tuā vsuram dānatus sum. Qui⁹ exemplū patet de vsurario damnato ⁊ eius filio: qui vili fuerunt in quodam puteo.

Non furtum facies.

Sexto peccant contra illud preceptū qui sibi summam magnā pecuniarū thesaurizant inique. De quibus ps̄.